

Пише
Љубодраг
СТОЈАНОВИЋ

Одавно је права вест само она која у себи садржи бар три леша, али тек у овом веку телевизија је постала средство за посматрање планетарне гладијаторске борбе. Тражи се само крв.

А'иде, зашто да не! Да започнемо овај оглед једном афористичном досетком. А она се тиче ратова из последњих година прошлога века, и наравно, информативног хаоса који је ваљда био природан. А мудрост гласи: "Нама нису потребни ратни дописници. О успесима нас извештавају два врана гаврана!"

Није смешно, мада би могло бити. Црни хумор је понекад спасоносан. Али то је савршено духовита парафраза једне магијске метафоре о српској бунтовности. Сећате се изреке "Храни сина па шаљи на војску, Србија се умирит' не може!". Тако је, по епском предању ханума турског војсковође добила вест о резултату Мишарске битке. Није било голубова писмоноша, њихов развој је још био у повоју. А глас о турском поразу и погибији амбициозног паше донеле су две црне птице. Гавранови или вроне, то је сада свеједно.

Данас гавранови, чавке и сојке имају друга посла. Иду по њивама, млате кукурузе и пустоше поља. Не помажу ни страшила ни сеоски пољари. Информативну надлежност довно се преузели досетљиви људи, који су од великог света начинили себи глобално сеоце. Тако је брзину информације дефинисао Маршал Маклуан, дозвољавајући себи да све нас прогласи заморчићима телевизије.

Створења која лочу пиво, скачу и урлају испред оне кутије, навијају углавном за своје. Та се љубав не може одвојити од страсти, у којој газдује мржња за другачије. Велике игре (фудбал, кошарка, одбојка) већ годинама су замена за рат. Гледај и презри противника твоје екипе, убиј га псовком. Уморна публика има у шта да зија, омађијана близином спортског олимпа. Вест о догађају, као у повареном времеплову, стигне до јавности и пре него се догодила. Директни преноси су само изузетак.

Да ли су онда велики спортски догађаји, светска првенства и томе слично, некаква замена за рат?

Компензација која много кошта, али све то плаћају они, који би ионако били мобилисани. Један суптилни покушај Великог брата да све држи под контролом и да диктира правила игре. Орвел у дресу.

Могло би и то да бидне, ама не мора да значи. Хоће се рећи да (још) нема спорта који би могао да буде пролог за укидање рата. Осим ако то није рат сам. У том случају добро би нам дошла једна проскрибована и прилично брката дијалектичка премиса: да држава може бити укинута својим максималним јачањем. Зашто и ратови (и све са њима) не би настали у коначном обрачуњу?

Информативни шок (све се види, све се зна) ипак је настао на основу увида у насиље и његове политичке последице. То је случај када се види све, али се не зна ништа, и за слућеног редова који раби вести, помоћи заиста нема. У спорту се некако увек, после великих узбуђења сазна резултат. У насиљу не, јер се оно, за разлику од утакмице, никада не завршава.

ПТИЦЕ

Зато се и може разумети приоритет једне прецвале Швеђанке, која је имала могућност да прати два светска догађаја, скоро у исто време: "За мене је рат у Либану узбудљивији од светског првенства у фудбалу. Рат је нешто величанствено, а фудбал је само игра!"

Не, ипак је фудбал више од игре. Тако се и звала незаборавна серија Здравка Шотре и Слободана Стојановића. Фудбал у једној српској паланци пред други велики рат. Ни тада, као ни данас игра не стиже да сукобе народа стави у сенку. Узалуд је Лека Банкрот проглашен лажовом за своја савршено злокобна пророчанства.

Данас је насиље прилагођено просечном гледаоцу. Кад се изује и науче своје удобне кућне папуче, изброји децу, плесне жену по за то одређеном делу тела, и види да ли је куче подмирено, то јест да није удавило мачку, тај потрошач омиљених, то јест ужасних вести укључује ТВ. И тада заузима најбоље место како би уживао гледајући све најгоре.

Операција "Пустинска олуја" започела је тачно у 19,00 по средњем америчком времену, да би људи могли да виде Шварцкопфа како ратује и побеђује. Први пренос рата у историји. А можда га је телевизија и изазвала за своје потребе.

Данас више нема насиља без ТВ камера. Пре него што поставе експлозив, терористи провере ко је од сниматеља ту. О великим ратовима (Трећи светски је одавно започео) и да не причамо.

Тако је успостављен апсурдан, али ипак логичан, на страни однос између медија и насиља. Ако нема телевизије, или напад буде прећутан, тероризам не постоји. Ако нема сензација у којима су рушевине и лешеве на све стране, телевизија би изумрла.

Тако информација и потреба за њом прерастају у своју негацију. Одавно је права вест само она која у себи садржи бар три леша, али тек у овом веку телевизија је постала средство за посматрање планетарне гладијаторске борбе. Тражи се само крв. Више нема великих битака, попут курске или нормандијске. Али постоји једна још већа, која се већ годинама одвија свакодневно, у епизодама, у причама без конца и краја које ће увек имати свој наставак и своју публику.

Наш типични, описани гледалац не сме остати без своје дневне послатице: следовања насиља, које ће му, уз трнце у кичми оставити (лажну) наду да је у својој соби, седећи у омиљеној фотели, мазећи мачку (ако је преживала куче), милујући жену ако му приђе (јер тај не устаје кад је већ сео), понудити његов јавни сервис, ако мисли да опстане.

Али, нека се наш посматрач глобалне несреће само мало осврне. Само мало, према башти (ако је има), или према крошњи дрвета које однекуд штрчи изнад терасе. Ту, међу лишћем или међу грањем запазиће птице: два врана гаврана. ■

Аутор је коментатор листа "Политика"